

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/119/2023
Identifikačné číslo spisu:	1512234683
Dátum vydania rozhodnutia:	27.03.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Terézia Mecelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1512234683.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ D. H., G., Q. X, 2/ I. K., G., K. XX, 3/ M. J., G., H. XX, 4/ S. G., G., S. XX, 5/ S. N., narodenej XX. N. XXXX, G., H. XXX/XX, žalobcovia 1/ až 5/ zastúpení splnomocnenkyňou Michal Mrva - advokátska kancelária, s. r. o., Bratislava - mestská časť Ružinov, Trenčianska 38, IČO: 50 145 860, 6/ G. Š., narodenej XX. M. XXXX, G., G. XXXX/XX a 7/ P. N., narodeného XX. M. XXXX, Z., proti žalovaným 1/ K. E., G., K. XXX/XX a 2/ Urbárskej spoločnosti „Pozem. spol.“ Bratislava - Jarovce, Bratislava - mestská časť Jarovce, Pílová 15, IČO: 30 844 037, zastúpeným splnomocnenkyňou Legium s.r.o., Bratislava - Staré mesto, Bukurešťská 3, IČO: 36 867 870, o určenie neplatnosti zámennej zmluvy, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. 41C/246/2012, o dovolaní žalobcov 1/ až 5 proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 30. septembra 2022 sp. zn. 6Co/45/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 30. septembra 2022 sp. zn. 6Co/45/2020 a rozsudok bývalého Okresného súdu Bratislava V z 29. mája 2019 č. k. 41C/246/2012-643 z r u š u j e a v e c v r a c i a Mestskému súdu Bratislava IV na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Bývalý Okresný súd Bratislava V (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 29. mája 2019 č. k. 41C/246/2012-643 zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali určenia neplatnosti zámennej zmluvy uzatvorenej 27. júla 2008 medzi žalovanými 1/ a 2/ (týkajúcej sa nehnuteľností v k. ú. Z.), určenia, že žalobcovia 1/ a 2/ sú vlastníckmi v petite žaloby špecifikovaných nehnuteľností a žalovaným 1/ a 2/ priznal voči žalobcom nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (pozn. vzhľadom na dovolacie dôvody týkajúce sa absencie ústneho odôvodnenia rozsudku pri jeho verejnom vyhlásení je právne, či vecné posúdenie súdov irelevantné, a preto sa bližšie v tomto uznesení neuvádza).

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) na odvolanie žalobcov 1/ a 2/ rozsudkom z 30. septembra 2022 sp. zn. 6Co/45/2020 podľa § 387 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalovaným priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Odvolací súd k odvolacej námietke žalobcov spochybňujúcej riadne

zdôvodnenie vyhláseného rozsudku súdom prvej inštancie uviedol, že toto pochybenie nie je dôvodom na zrušenie rozsudku súdu prvej inštancie. Nesprávnym postupom súdu prvej inštancie, ktorý zo zvukového záznamu z pojednávania z 29. mája 2019 skutočne vyplýval, neboli porušené práva žalobcov na spravodlivý súdny proces, pretože k jeho zhojeniu došlo v rámci písomného zdôvodnenia rozsudku, ktoré má náležitosti vyplývajúce z ust. § 220 ods. 2 CSP. Z obsahu odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie boli dôvody, pre ktoré žalobu zamietol, zrejmé a žalobcovia tak mali procesnú možnosť vo vzťahu k nim argumentovať v rámci podaného odvolania, čo aj urobili.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia 1/ až 5/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie. Dovolanie odôvodnili ustanovením § 420 písm. f) CSP, t. j. nesprávnym procesným postupom súdu znemožňujúcim strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a súčasne ust. § 421 ods. 1 písm. b) CSP, t. j. nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom v otázke, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Navrhli, aby dovolací súd zrušil rozsudky nižších súdov a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Poukázali na § 219 ods. 1 CSP, ktorý nebol súdom prvej inštancie dodržaný, keď sudkyňa vôbec rozsudok žiadnym spôsobom neodôvodnila. Uvedené bolo namietané i v odvolaní a nesúhlasia so záverom odvolacieho súdu, že predmetný nesprávny postup bol zhojený dorúčením písomného zdôvodnenia (navyše lehota na napísanie rozsudku bola predĺžená o skoro dva mesiace), ktoré zodpovedá ust. § 220 ods. 2 CSP. Žalobcovia nevedeli, prečo žaloba bola zamietnutá, pričom dôvody boli kreované dodatočne (a tieto sa dozvedeli pomerne s veľkým odstupom). Neriešenú otázku vymedzili nasledovne: či úplná absencia ústneho odôvodnenia rozsudku podľa § 219 ods. 1 CSP môže byť zhojená písomným vyhotovením rozsudku, v ktorom sa dôvody rozsudku dodatočne doplnia a uvedú a či takýto postup nepredstavuje porušenie práva na spravodlivý proces.

4. Žalovaní navrhli dovolanie zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo vydané napadnuté rozhodnutie (§ 424 CSP), za splnenia tiež podmienok zastúpenia takejto strany a spisania jej dovolania v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcov 1/ až 5/ je prípustné a dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Žalobcovia v dovolaní s poukazom na § 420 písm. f) CSP namietali, že sudkyňa súdu prvej inštancie žiadnym spôsobom verejne vyhlásený rozsudok neodôvodnila, pričom dôvody rozhodnutia sa dozvedeli až z písomného odôvodnenia s poznámkou, že i toto bolo vypracované v rámci neprimerane predĺženej lehoty na vypracovanie rozhodnutia. Sú názoru, že tieto dôvody boli konštruované dodatočne. Na túto vadu neprihliadol ani odvolací súd.

8. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017,

2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017 a 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto posudzoval opodstatnenosť argumentácie dovolateľov, že v konaní (pred nižšími súdmi) došlo k nimi tvrdenej vade zmätočnosti.

10. Pojmovým znakom vady zmätočnosti uvedenej v ustanovení § 420 písm. f) CSP je, že k nej došlo nesprávnym „procesným“ postupom súdu, ktorý znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie), znemožňujúca strane sporu (skôr a dnes ešte v mimosporových konaniach stále účastníkovi konania) realizáciu jej procesných oprávnení a mieriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (tu por. R 129/1999 a 1Cdo/202/2017, 2Cdo/162/2017, 3Cdo/22/2018, 4Cdo/87/2017, 5Cdo/112/2018, 7Cdo/202/2017 a 8Cdo/85/2018). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na neustrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

11. Z obsahu spisu vyplýva, že rozsudok súdu prvej inštancie bol verejne vyhlásený na pojednávaní 29. mája 2019 (pozn.: v zápisnici z pojednávania sa však uvádza, že rozsudok bol i zdôvodnený, čo sa neskôr ukázalo, že nezodpovedá skutočnosti). Rozhodnutie bolo vypracované v rámci predĺženej lehoty na vyhotovenie a odoslanie rozhodnutia s odôvodnením skutkovej a právnej náročnosti veci (viď č. I. 642). Odvolací súd posudzujúci odvolanie žalobcov k ich námietke spochybňujúcej riadne zdôvodnenie vyhláseného rozsudku súdom prvej inštancie uviedol, že toto pochybenie nie je dôvodom na zrušenie rozsudku súdu prvej inštancie. Nesprávnym postupom súdu prvej inštancie, ktorý zo zvukového záznamu z pojednávania z 29. mája 2019 skutočne vyplýval, neboli porušené práva žalobcov na spravodlivý súdny proces, pretože k jeho zhojeniu došlo v rámci písomného zdôvodnenia rozsudku, ktoré má náležitosti vyplývajúce z ust. § 220 ods. 2 CSP. Z obsahu odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie boli dôvody, pre ktoré žalobu zamietol, zrejme a žalobcovia tak mali procesnú možnosť vo vzťahu k nim argumentovať v rámci podaného odvolania, čo aj robili.

12. Podľa § 219 ods. 1 CSP rozsudok súd vyhlasuje vždy verejne a v mene Slovenskej republiky. Pritom uvedie výrok rozsudku spolu s odôvodnením a poučením o odvolaní a o možnosti exekúcie.

13. Verejné vyhlásenie rozsudku je zárukou spravodlivého konania a patrí k ústavným princípom právneho štátu. Nie je to len formálny a samoúčelný úkon. Jeho podstata má zásadný význam a spája sa s viacerými procesnoprávnymi dôsledkami.

14. Dovolací súd už vo svojej skoršej rozhodovacej činnosti poukázal na dôležitosť a neopakovateľnosť verejného vyhlásenia rozsudku (napr. R 14/2010, 5Cdo/120/2009, 3MCdo 16/2011) ako dôležitého procesnoprávneho inštitútu tvoriaceho imanentnú súčasť práva na spravodlivý proces.

15. Vyhlásením sa rozumie verejné zoznámenie účastníkov, ostatných osôb s obsahom rozsudku a s jeho odôvodnením. (...) Vyhlásenie má význam z hľadiska výchovného pôsobenia a kontroly. Okrem toho sú dôležité aj procesné účinky ako je záväznosť rozhodnutia, vznik možnosti vzdania sa opravného prostriedku a pod. Preto je potrebné venovať obsahu, forme a zrozumiteľnosti ako aj dôstojnosti vyhlásenia náležitú pozornosť (Krajčo, J. a kolektív, Občiansky súdny poriadok, I. diel Komentár, EUROUNION, máj 2006, str. 416).

16. Ústne odôvodnenie vyhláseného rozhodnutia musí zodpovedať povahe konkrétnej prejednávanej veci a sledovať predovšetkým to, aby rozhodnutiu súdu bolo porozumené (R V/1968 s. 39).

17. V danej veci nebolo sporné, že rozsudok súdu prvej inštancie nebol žiadnym spôsobom v rámci postupu podľa § 219 ods. 1 CSP sudkyňou ústne odôvodnený. Toto konštatoval i odvolací súd, hoci

uvedené nepovažoval za dôvod na zrušenie rozsudku.

18. Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojom náleze z 15. novembra 2018 sp. zn. IV. ÚS 58/2018 konštatoval porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a to z dôvodu rozporu medzi ústnym odôvodnením rozhodnutia a jeho písomným odôvodnením týkajúcim sa zákonného dôvodu rozhodnutia o predmete konania (pri ústnom vyhlásení bola žaloba sťažovateľky považovaná za prípustnú, nie však za dôvodnú a v písomnom vyhotovení rozhodnutia bolo uvedené, že žaloba nie je prípustná a ak by aj bola, nie je dôvodná; uvedené nemalo vplyv na výrok rozhodnutia).

19. K záveru o porušení práva na spravodlivý proces potom v zmysle úsudku „od väčšieho k menšiemu“ (argumentum a maiore ad minus) je potrebné dospieť i v prípade, keď súd svoje rozhodnutie ústne neodôvodnil vôbec. Nie je možné odobriť postup, kedy sudca „ignoruje“ ustanovenie zákona, ktoré mu ukladá povinnosť pri verejnom vyhlásení rozsudku uviesť nielen výrok rozsudku, ale i odôvodnenie a poučenie o odvolaní a o možnosti exekúcie.

20. Absencia ústneho odôvodnenia rozsudku zakladá vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP. Uvedenú vadu nemožno považovať za odstránenú doručením písomného vyhotovenia rozsudku stranám. Dovolací súd zdôrazňuje, že v zmysle § 219 ods. 1 CSP má súd povinnosť rozsudok vyhlásiť verejne, čo znamená okrem iného uviesť nielen výrok, ale i odôvodnenie, aby strany sporu vedeli, prečo súd rozhodol daným spôsobom.

21. Dovolacím súdom konštatovaná procesná vada zmätočnosti uvedená v ustanovení § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť dovolania; zároveň je však tiež dôvodom, so zreteľom na ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie bez ďalšieho zrušiť. Rozhodnutie vydané v konaní postihnutom touto procesnou vadou nemôže byť považované za správne.

22. Dovolacím súdom vyslovený záver v tejto veci odpovedá i na otázku dovolateľmi položenú, ktorú však nemožno považovať za otázku relevantnú z hľadiska § 421 ods. 1 CSP. Nie je vylúčené, že nastolená otázka by nemohla byť otázkou procesnou, nemôže byť však formulovaná tak, že odpoveď na ňu je v podstate záver, či došlo alebo nedošlo k vade zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP.

23. Vzhľadom na uvedené dovolací súd z už vyššie priblížených dôvodov rozsudky oboch nižších súdov zrušil (§ 449 ods. 1 aj 2 CSP) a vec vrátil na ďalšie konanie súdu prvej inštancie (§ 450 CSP).

24. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.